

Saksutredning:

SØKNAD OM KONSESJON FOR 10 SMÅ VANNKRAFTVERK I SULDAL, SAUDA OG STRAND KOMMUNER - HØRINGSUTTALELSE

Trykte vedlegg:

1. Oversendelsesbrev fra NVE av 03.01.2014 (5s).
2. Oversendelsesbrev fra NVE av 07.01.2014 (5s).
3. Oversiktskart over søknadene (1s).
4. Oversikt over kraftutbygging i Sauda og Suldal (1s).
5. Utfyllende informasjon om hvert prosjekt (20s).
6. Kulturminnefaglige vurderinger for hvert enkelt prosjekt (4s).
7. Administrative innsigelser fremmet til NVE i brev av 12.03.2014 (2s).

1. Bakgrunn

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har i brev av 03.01.2014 og 07.01.2014 sendt på høring 10 søknader om konsesjon for små vannkraftverk i kommunene Sauda, Suldal og Strand. Høringsfristen for 9 av søknadene er 31.03.2014 og for den i Strand kommune 28.02.2014 (vedlegg 1 og 2). Fylkeskommunen har fått utsatt høringsfristen til 15.05.2014.

2. Problemstilling

Fylkeskommunen må, som regional planmyndighet og kulturminnevernmyndighet, først ta stilling til om søknadene er godt nok opplyst til å kunne behandles. Deretter må en ta stilling til selve konsesjonsspørsmålet.

Strategidokument for små vannkraftverk i Rogaland (SD-SMÅ) som ble vedtatt av fylkestinget 29.04.2014 legges til grunn for fylkesrådmannens vurderinger og anbefaling til fylkesutvalget. I tillegg vil andre regionale utredninger og planer kunne trekkes inn der dette måtte være relevant.

NVE har lagt ut flere saker til høring fra et avgrenset geografisk område. Dette for lettere å kunne vurdere samlet belastning for regionen. NVE ønsker at høringspartene både skal vurdere hver enkelt sak, men også foreta en samlet vurdering der det er relevant.

3. Saksopplysninger

3.1 Oversikt over søknadene

Svandalen kraftverk	Sauda kommune	Haugaland Kraft AS
Grøddalen kraftverk	Sauda kommune	Haugaland Kraft AS
Fivelandselva kraftverk	Sauda kommune	Haugaland Kraft AS
Tysdal kraftverk	Suldal kommune	Haugaland Kraft AS
Bråtveit kraftverk	Suldal kommune	Bråtveit Kraft SUS
Nyastøljuvet kraftverk	Suldal kommune	Fjellkraft AS
Sabakkeelva kraftverk	Suldal kommune	Blåfall AS
Bjergaelva kraftverk	Suldal kommune	Bekk og Strøm
Tysseelva kraftverk	Suldal kommune	Småkraft AS
Lauvåsåna kraftverk	Strand kommune	Småkraft AS

Vedlegg 3 viser den geografiske plasseringen av prosjektene mens vedlegg 4 gir en

oversikt over all kraftutbygging i området.

3.2 Utbyggingsplaner og nøkkeldata for hvert prosjekt

De ti søknadene til sammen utgjør en stor informasjonsmengde (ca 1000 sider) og en har derfor forsøkt å framstille materialet i en komprimert, tabellmessig form.

Vedlegg 5 har mer informasjon om det enkelte prosjekt, mens fullstendig materiale fins på www.nve.no/konsesjoner/vannkraft.

Tabell 1. Utvalgte prosjektdata for samtlige søknader.

Prosjekt	PROSJEKTDATA						Minstevannføring
	Produksjon	Kostnad	Nye veier	Regulering		Vannvei	
	GWh	Kostnad mill. NOK	lengde (m)	regulering (m)	neddemt areal (da)	utforming	
Svandalen	9,67	51,1	0	Nei	0,6	Nedgravd	5 persentil
Grøddalen	10,22	43,9	450	0,5	0,8	Nedgravd	5 persentil
Fiveland	13,59	58,5	200	Nei	+	Nedgravd	5 persentil
Tysdal alt. A	7,88	31,7	Kort	Nei	1,7	Nedgravd	5 persentil
Bråtveit	11,4	33	2230	2,5 og 7	54,8	Nedgravd/tunnel	Alm.lavvann
Nyastøl	3,44	18,8	0	Nei, allerede regulert	0,15	Nedgravd i eks.vei	5 persentil
Sabakke	9,9	41,6	1600	Nei	+	Nedgravd	Noe over alm.lavvann
Bjerga	12,8	42,6	0	Nei	0,3	Tunnel/rør	5 persentil
Tysseelva	17,2	48,3	70	Nei	+	Nedgravd	Litt under 5 persentil
Lauvåsåna	3,42	13,9	980	Nei	0,26	Nedgravd	Alm.lavvann

Med 5 persentil vannføring menes den vannføringen som underskrides i 5% av tiden i en valgt periode, f.eks. vinterhalvåret.

***Alminnelig lavvannføring** er den gjennomsnittlig laveste vannføring i et vassdrag, regnet over et år. Kan variere fra ca 10% av middelvannføringen i store vassdrag til ned mot 0% i de aller minste vassdragene.*

+ Noe neddemming ved inntak – areal ikke oppgitt.

Samlet utgjør prosjektene et produksjonspotensiale på ca 100 GWh og investeringer på ca 383 mill. NOK. 1 GWh tilsvarer det årlige strømforbuket til 50 norske husstander med gjennomsnittsförbruk .

4. Fylkesrådmannens vurdering

4.1 Bakgrunn

Rogaland er i et normalår en netto-eksportør av vannkraft med en samlet produksjon på ca 12,5 TWh. Kun ca 3% av denne produksjonen kommer fra små vannkraftverk. Andelen utbygd vannkraft i Rogaland ligger rett under 80%. I *Regionalplan for energi og klima* (2010) er det en målsetting at det skal produseres ytterligere 500 GWh vannkraft fram mot 2020, fordelt med 250 GWh på små vannkraftverk og 250 GWh på større kraftverk.

9 av konsesjonssøknadene som er på høring nå er lokalisert til to av fylkets største vannkraftkommuner med noen av landets største utbygginger, Sauda og Suldal. Disse to kommunene produserer til sammen ca 9,7 TWh årlig, der Suldal står i en særstilling, også i landssammenheng, med nærmere 8 TWh årlig, tilsvarende 6-7% av Norges vannkraftproduksjon. Suldal er også den største småkraftkommunen i Rogaland med en produksjon på ca 100 GWh.

Den samlede belastningen på vassdragsnaturen i denne delen av Rogaland er derfor i utgangspunktet stor. Nye vannkraftutbygginger kan ut fra en slik situasjon vurderes på flere måter. På den ene siden kan et prinsipp om å samle inngrep i avgrensede områder tilsi at en fortsatt burde legge en liberal konsesjonspolitik til grunn. På den andre siden vil verdien av gjenværende vassdragsnatur i slike områder være større enn ellers og kan karakteriseres som et lokalt/regionalt knapphetsgode. Mindre vassdrag i avgrensede geografiske rom vil enkelte ganger dessuten kunne framstå som isolerte «øyer» rent inngrepsmessig i forhold til de store vassdragene. Dette gjelder i første rekke de tre omsøkte vassdragene i Sauda samt Bjergaelva, Sabakkeelva og Tysselandselva i Suldal.

4.2 Vurderingsgrunnlag

I tabell 2 er konfliktgraden visualisert for de 10 prosjektene med vekt på nasjonale og regionale verdier.

Følgende retningslinjer fra *Strategidokument for små vannkraftverk i Rogaland* (SD-SMÅ) er lagt til grunn i vurderingene:

Regionalt hovedmål

Rogaland fylkeskommune er positiv til utbygging av små vannkraftverk der konsekvensene for annen arealbruk og naturverdier er akseptable.

Generell retningslinje

Prosjekt som fører til negativ virkning på verdier (landskap, biologisk mangfold, viktige naturtyper m.fl., jfr. tematiske retningslinjer) av *nasjonal* verdi skal som hovedregel ikke anbefales utbygd.

Landskap

Inngrep som medfører bortfall eller vesentlig reduksjon av verdifulle landskapselementer av nasjonal, regional eller lokal betydning *bør unngås* (A2).

I vassdrag med fosser som har stor landskapsmessig verdi skal en *være svært restriktiv* med å anbefale utbygging (A3).

For områder i snaufjellet *bør en unngå å tilrå* utbygging som kan gi varige og irreversible skader på terrenget og landskapet (A4).

Biologisk mangfold

Ved registrerte bekkekløfter av stor verdi (A) *skal utbygging ikke tilrås* (B3).

Ved registrerte bekkekløfter av middels (B) og liten verdi (C) *skal man være restriktiv* med å tilrå utbygging (B4).

I vassdrag med fossesprøytsoner med stor verdi *skal utbygging ikke tilrås* (B5).

I vassdrag med fossesprøytsoner med middels (B) og liten verdi (C) *skal man være restriktiv* med å tilrå utbygging (B6).

Inngrepsfrie områder (INON)

Det *skal ikke tilrås* utbygging som vil redusere villmarkspregede INON-områder (C1).

I øvrige INON-områder skal man *være svært restriktiv* med å tilrå utbygging som reduserer arealene (C2).

I områder med «Fjord til fjell»-INON *skal man være svært restriktiv* med å tilrå tiltak som vil danne nye barrierer langs fjordlinjen i form av vegbygging, rørgater, kaianlegg, kraftlinjer etc, eller som forringer opplevelsen av uberørt natur i sammenhengen mellom fjord og fjell (C3).

Kulturminner og kulturmiljø

Man *skal være restriktiv* med å tilrå små vannkraftverk hvor kraftverket eller sekundærinngrep er i konflikt med eller kan virke utilbørlig skjemmende på kulturminner eller kulturmiljø av stor verdi (E1).

Inngrep som bryter med landskapets og kulturmiljøets egenart og verdi og som kan influere negativt på stedsidentitet *bør ikke tilrås* (E3).

Kulturminnefaglige vurderinger av hvert enkelt prosjekt er summert opp i vedlegg 6. På grunn av manglende kunnskapsgrunnlag er det fremmet administrativ innsigelse til NVE for 6 av prosjektene (vedlegg 7).

Tabell 2. Oversikt over de viktigste påvirkningene av planlagt utbygging.

Prosjekt	PÅVIRKNING									
	Naturtyper			Rødlistede arter	Vannvei			Landskapsverdi	INON-tap	Annet
	type	klasse	påvirkning	art	vannførings- endring	Påvirket elvestr. (m)	sprenging		km ²	
Svandalen	3 bekkekløfter	B	Middels	0	Sterkt red.	2740	Noe		0,3	Friluftslivs- område
Grøddalen				0	Sterkt red.	1500			2,2	
Fiveland	Bekkekløft Fossesprøyt	B B	Middels Middels	0	Sterk red.	2500	Noe		0,4	
Tysdal alt. A	2 bekkekløfter	C	Middels	0	Sterk red. inkl. synlig foss	2560	Noe, bratt	Høy	1,5	
Bråtveit	Bekkekløft Beitet hagemark Rik edelløvskog	B B B	Middels	alm ask	Sterk red.	3100	Ja	Høy	3,84	Inngrep over 1000 moh. Konflikt med nyere tids kulturminner
Nyastøl	Bekkekløft	B	Middels	0	Sterkt red.	300	Noe	Høy	0	
Sabakke				0	Sterkt red.	2100	Noe		Fjord /fjell 120da	
Bjerga	Rik edelløvskog Fosseeng	B A	Stor	alm ask	Sterk red. inkl. foss på 50 m	850	Ja, bratt 50%	Meget høy	830da	
Tysseelva	Bekkekløft	C	Liten /middels	ål	Sterkt red.	1700	Ja	Høy	1,1	
Lauvåsåna	Kystmyr	A	Liten /middels	0	Sterkt red.	1250	Lite		0	

Forklaringer til tabell 2.

Naturtyper: A=nasjonal verdi, B=regional verdi, C=lokal verdi

Landskapsverdi: Refererer til kriterier i rapporten *Vakre landskap i Rogaland* (1996).

Mørk rød farge – stor konflikt

Rosa farge – middels konflikt

Lys rosa farge – liten konflikt

Hvit farge – ingen konflikt

4.3 Vurdering av hvert enkelt prosjekt

Koder i parentes refererer til retningslinjene i SD-SMÅ.

SVANDALEN

Ingen nasjonale verdier. Ingen regionale landskapsverdier.

3 bekkekløfter (B) med middels negativ konsekvens (B4).

INON-tap på 0,3 km² (C2).

SD-SMÅ tilsier at en skal være svært restriktiv (C2)/restriktiv (B4) med å tilrå utbygging.

GRØDDALEN

Ingen nasjonale verdier. Ingen regionale landskapsverdier.

INON-tap på 2,2 km² (C2).

SD-SMÅ tilsier at en skal være svært restriktiv (C2) med å tilrå utbygging.

FIVELAND

Ingen nasjonale verdier. Ingen regionale landskapsverdier.

1 bekkekløft (B) + 1 foss med fossesprøytsone (B) blir berørt med middels negativ konsekvens (B4/B6).

INON-tap på 0,4 km² knyttet til bekkeinntak (C2).

SD-SMÅ tilsier at en skal være svært restriktiv (C2)/restriktiv (B4,B6) med å tilrå utbygging.

TYSDAL

Ingen nasjonale verdier. Regionale verdier knyttet til landskap.

Konflikt med landskap av regional verdi samt foss (A2 og A3).

2 bekkekløfter (C) blir berørt med middels negativ konsekvens (B4).

INON-tap på 1,5 km² (C2).

SD-SMÅ tilsier at en skal være svært restriktiv (A3,C2)/restriktiv (B4) med å tilrå utbygging.

BRÅTVEIT

Ingen nasjonale verdier. Regionale verdier knyttet til landskap.

Konflikt med landskap av regional verdi (A2).

Inngrep (inntak og regulering) i høyfjellsområde over 1000 moh (A4).

1 bekkekløft (B) blir berørt med middels negativ konsekvens (B4).

INON-tap på 3,84 km² (C2).

Konflikt med kulturminner av regional (muligens nasjonal) verdi (E1,E2).

SD-SMÅ tilsier at en skal være svært restriktiv (C2)/restriktiv (B4, E1) med å tilrå utbygging. I tillegg tilsier bruk av kriteriene A2 og A4 at utbygging bør unngås.

NYASTØLJUVET

Ingen nasjonale verdier. Regionale verdier knyttet til landskap.

Konflikt med landskap av regional verdi (A2).

1 bekkekløft (B) blir berørt med middels negativ konsekvens (B4).

Ikke INON-tap.

SD-SMÅ tilsier at en skal være restriktiv (B4) med å tilrå utbygging.

SABAKKEELVA

Ingen nasjonale verdier. Ingen regionale landskapsverdier.

INON-tap på 0,120 km² (C2, C3).

SD-SMÅ tilsier at en skal være svært restriktiv (C2, C3) med å tilrå utbygging.

BJERGAEELVA

Konflikt med nasjonale landskapsverdier (generell retningslinje pkt. 3 samt A2).

Konflikt med naturtype av nasjonal verdi da 1 fosseeng (A) blir berørt med stor negativ konsekvens (generell retningslinje pkt. 3 samt B5).

INON-tap på 0,830 km² (C2).

SD-SMÅ tilsier at utbygging ikke skal tilrås (B5). I tillegg tilsier kriteriet C2 at man skal være svært restriktiv.

TYSSEELVA

Ingen nasjonale verdier. Regionale verdier knyttet til landskap.

Konflikt med landskap av regional verdi (A2).

1 bekkekløft (C) blir berørt med liten/middels konsekvens (B4).

INON-tap på 1,1 km² (C2).

SD-SMÅ tilsier at en skal være svært restriktiv (C2)/restriktiv (B4) med å tilrå utbygging.

LAUVÅSÅNA

Ingen nasjonale verdier. Ingen regionale landskapsverdier.

1 kystmyr (A) blir berørt med liten/middels negativ konsekvens (generell retningslinje pkt. 3).

Ikke INON-tap.

SD-SMÅ tilsier at utbygging som hovedregel ikke skal tilrås dersom naturtyper av nasjonal verdi påvirkes negativt.

4.4 Vurdering av forholdet til kulturminner

Det er ikke kjent automatisk freda eller andre verneverdige kulturminner innenfor tiltaksområdene. Det er imidlertid kjent automatisk freda kulturminner og/eller SEFRAK -registrerte bygninger i nærheten av tiltaksområdet til Grøddalen Kraftverk, Sabakkeelva Kraftverk, Bjerga Kraftverk, Lauvåsåna Kraftverk, Tysdal Kraftverk og Bråtveit Kraftverk. Ut fra topografi, gårdsbebyggelse, stølsområder og kjente kulturminner i nærområdet har tiltaksområdene til Grøddalen Kraftverk, Sabakkeelva Kraftverk, Bjerga Kraftverk Lauvåsåna Kraftverk, Tysdal Kraftverk alt. B og Bråtveit Kraftverk et potensial for funn av automatisk freda kulturminner. For å avklare dette nærmere vil det være nødvendig å gjennomføre befaringer, og om nødvendig arkeologiske registreringer, jf. Kulturminnelovens § 9 om undersøkelsesplikt. Da fylkeskommunen ikke har hatt mulighet til å foreta slike befaringer og evt. registreringer, anses ikke undersøkelsesplikten i henhold til

Kulturminneloven § 9 som oppfylt. På denne bakgrunn har fylkeskommunen sett seg nødt til å fremme administrativ innsigelse til søknadene om utbygging av følgende kraftverk: Grøddalen Kraftverk, Sabakkeelva Kraftverk, Bjerga Kraftverk, Lauvåsåna Kraftverk, Tysdal Kraftverk alt. B og Bråtveit Kraftverk.

Når det gjelder nyere tids kulturminner, frarås det at det blir gitt konsesjon for bygging av Bråtveit Kraftverk. Bakgrunnen for dette er konsentrasjonen av SEFRAK- registrerte bygg med høy verneverdi like ved tiltaksområdet.

I tillegg må tiltakene i forbindelse med utbygging av Lauvåsåna Kraftverk tilpasses visuelt til de to SEFRAK-registrerte byggene på gnr. 67, bnr. 2 - Sørskårvegen 662. De to husene har svært høy verneverdi og er registrert i hhv. verneklasse A og B.

4.5 Samlet vurdering av prosjektene

De fleste av de omsøkte prosjektene har hver for seg relativt små konflikter, men samlet sett blir belastningen stor, spesielt sett i lys av at prosjektene er lokalisert til de områdene av fylket som har størst vannkraftutbygging fra før. Således vil f.eks. 18,6 km elvestrekning bli berørt, 58,6 dekar vil bli neddemt, 10,3 km² med inngrepsfrie områder vil miste sin status og det vil bli bygd 5,5 km med nye, permanente veier.

En streng fortolkning av de kriterier som er nedfelt i retningslinjene i SD-SMÅ tilsier at ingen av prosjektene burde tilrås for konsesjon. 8 av 10 prosjekt har tap av INON og får med det tilslag på kriterium C2 som sier at man *skal være svært restriktiv* med å tilrå utbygging som reduserer arealene. Flere av disse 8 prosjektene har i tillegg konflikter med andre tema som også tilsier at de bør frarås. De to prosjektene som ikke har tap av INON har på sin side konflikter med andre tema/kvaliteter som tilsier fraråding. Det er derfor nødvendig å foreta en nærmere gjennomgang av konsekvensbildet for å kunne vurdere prosjektene mer presist.

Prosjekt med størst konflikt

Konflikt med interesser av nasjonal verdi og/eller flere konflikter med regionale verdier (mørk rød farge i tabell 2).

Tysdal
Bråtveit
Bjerga

Prosjekt med minst konflikt

Enten uten INON-tap og/eller ingen vesentlige konflikter med regionale verdier (mørk rød farge i tabell 2).

Nyastøl
Sabakke
Lauvåsåna

Mellomgruppe

Svandalen
Grøddalen
Fiveland

Tysseelva

Ingen konflikt med nasjonale verdier.

Alle fire har konflikt med INON i varierende grad: Svandalen og Fiveland med små areal (0,3km² og 0,4 km²) mens både Grøddalen (2,2 km²) og Tysseelva (1,1 km²) har betydelige tap.

Det eneste prosjektet som har konflikt med landskapsverdier av regional betydning er Tysseelva.

Tysseelva er også det eneste prosjektet som har påvist rødlisteart. Konflikten er imidlertid vurdert til liten.

Alle prosjektene unntatt Grøddalen har konflikter (i varierende grad) med naturtyper (bekkekløfter og fossesprøytsone i klasse B og C).

I retningslinjene til SD-SMÅ er bortfall av INON vurdert strengere enn konflikter med naturtyper i klasse B. Dette har sammenheng med at inngrepsfrie områder i Rogaland etter hvert er blitt en begrenset ressurs.

Ut fra en samlet vurdering av disse fire prosjektene, frarår en utbygging av Grøddalen og Tysseelva, mens en tilrår utbygging av Svandalen og Fiveland.

5. Konklusjon

Etter en samlet vurdering konkluderes det med følgende:

Det tilrås at prosjektene Svandalen, Fiveland, Nyastøl, Sabakkeelva og Lauvåsåna gis konsesjon.

Det frarås at det gis konsesjon til prosjektene Grøddalen, Tysdal, Bråtveit, Bjerga og Tysseelva.

Prosjektene som tilrås for konsesjon tilsvarer en kraftproduksjon på 40 GWh (40% av hele søknadsmassen), et samlet INON-tap på 0,82 km² (8%) og neddemmet areal på 1 dekar (2%).

Tall for berørte elvestrekninger og nye, permanente veier fordeler seg noenlunde likt med ca 50% hver på kategoriene *frarås* og *tilrås*.

Forslag til vedtak:

1. Rogaland fylkeskommune tilrår konsesjon for prosjektene Svandalen, Fiveland, Nyastøl, Sabakkeelva og Lauvåsåna.
2. Rogaland fylkeskommune frarår at det gis konsesjon til prosjektene Grøddalen, Tysdal, Bråtveit, Bjerga og Tysseelva.
3. For de prosjektene som gis konsesjon, forutsetter Rogaland fylkeskommune at kulturminneinteressene ivaretas i samsvar med bestemmelsene i Kulturminneloven, jfr. saksforelegget og administrative innsigelser framsatt i eget brev til NVE av 12.03.2014.

Trond Nerdal
fylkesrådmann

Christine Haver
regionalplansjef

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.